

## פרק י"ד

### יחידה 26: מלחמת יונתן ונושא כליו בפלשתים (א'-י"ט)

44 ספר שמואל א' | פרק י"ד

**שאלת הפנמה:** לאורך הפרק ראינו שיונתן בוטח בה: מה לדעתכם יכול לעזור לאנשים לבטוח בה?

4. מהו הסימן שקבע יונתן לדעת האם יצליחו במשימתם?

5. הפלשתים אכן גילו את יונתן ואת נערו.

א. כיצד הם הגיבו?  
ב. כיצד הסתיים העימות בינם ובין יונתן ונושא כליו?

6. מה ראו הצופים של שאול?

7. "ואמר שאול לָעַם אַשּׁוּר אִתּוֹ פְּקֹדָה (אָרְאָה מִי הֵלֵךְ מֵעַמְנֹה) (פסוק י"ז). כיצד גילה שאול מי הלך מעמנו?"

8. עיינו בדברי האלשין והשיבו: מדוע אמר שאול אל הכהן "אסוף ידך"?

**באורי מילים**

**יבכתי מענה צמד שדה** (פסוק י"ז): הרגבים הפלשתים נפלו על שטח שהרא מכמתית מענה. הסוזה לטחט שצמד כקר יכול לחרש בששן ים. פילם טוהר קטן ויחיד. **זימרתו השריף** (פסוק י"ז): זימרתו במתנה פלשתים. **זימרתו** (פסוק י"ז): תעם וב. **אמול** (פסוק י"ז): כמו נדי ונוי. **אסוף ידך** (פסוק י"ט): הפסק את פעולתך.

**דברי האלשין לידך, י"ט.**

**דברי האלשין לידך, י"ט.**

**דברי האלשין לידך, י"ט.**

43 ספר שמואל א' | פרק י"ד

**פרק י"ד**

**יחידה 26 - מלחמת יונתן ונושא כליו בפלשתים (א'-י"ט)**

1. לפי הפסוקים ביחידה זו, מהן לדעתכם תכונות האופי המאפיינות את יונתן?  
ביישן פחדן אמיץ

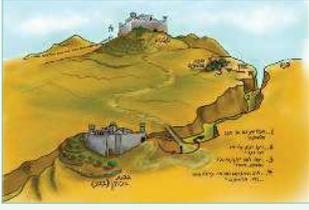
**יונתן**

גיבור מלחמה יודע להילחם חכם חבר טוב ענו רחמן

2. מדוע מסופר על שאול הרושב בקצה הגבעה?  
**שאלת חשיבה:** מי היה אחיה בן אחיטוב? מה אפשר ללמוד מכך?  
3. עיינו בתרשים שלפניכם ונענו:  
א. מה היה כה מסוכן בתוכניתו של יונתן?  
ב. מדוע היה צריך יונתן לעלות "על ידיו ועל רגליו" כדי להגיע אל הפלשתים?

**באורי מילים**

**ישא אשור** (פסוק ז'): עם האורים והחומים. **ישן הסלע** (פסוק י'): כולו היה שטן. **מסוק מנצח** (פסוק י'): צוק מסופק ועולה מצד צפון אל ממש. **זימרתו** (פסוק י'): זימרתו במתנה. **אמול** (פסוק י'): כמו נדי ונוי. **אסוף ידך** (פסוק י"ט): הפסק את פעולתך.



## הקדמה

שני המחנות מתכוננים למלחמה: מצד אחד ישראל החונים בגבעת בנימין, ומצד שני פלשתים החונים על המעברים של מכמש, משם יכלו לצפות בכל מי שעבר למרגלותיהם. המיקום המדויק של הפלשתים היה על מצוק תלול שמנע התקפה עליהם (המצוק מכונה 'שן סלע', כיוון שראש הסלע דומה לשן).

כדי לנצח במלחמה צריך שני דברים:

1. עזרה אלוקית, הבאה באופנים שונים, לדוגמה שאלה באפוד או באורים ותומים כיצד לנצח במלחמה, ניסים גלויים ועוד.
2. גבורה אנושית הנסמכת על אמונה בה' ודורשת חוכמה, גמישות ותעוזה להיכנס למצב של סכנה.

## עיסוק בתכנים המרכזיים

### נקודות לדיון

- א. מה אנו יכולים ללמוד מן הפסוקים על דמותו של יונתן?
- ב. מדוע יונתן מבקש סימן מה' ופועל על פיו?
- ג. מצאו הבדלים בין התנהגותו של שאול להתנהגותו של יונתן.

## אפשרויות למענה ולדיון

יונתן הוא אדם שנוקט פעולה, מלא בעוז ובתעצומות להילחם נגד פלשתים. יונתן עוזב את המחנה, ואף שהוא ושאלו ישבו על גבעה אחת לא יכלו לראות את עזיבתו מאחר שהיה בקצה הגבעה.

יונתן בוטח בה' שיושיע אותם מצרתם ומנסה לחפש סימן שיוכיח שהפעולה המלחמתית תזכה לברכת ה'. אין הכרח שיונתן ביקש סימן מסתורי, אלא ייתכן שהוא ניסה לבדוק האם הפלשתים מפחדים מההתקפה עליהם.<sup>49</sup> ייתכן אף שדבריו של יונתן מבטאים את הרצון לדעת בוודאות שה' מלווה אותם במלחמה, ולצורך כך הוא מבקש סימן שיחזק ויעודד אותם.

יונתן ונערו מקימים בהלה גדולה בתוך מחנה הפלשתים, עד כדי כך שמתוך פחדם הפלשתים מכים איש ברעהו ונסוגים ממקומם. מחנה ישראל רואה את המהומה במחנה פלשתים, ושאלו מגלה שיונתן ונערו הם אלו שגרמו למהומה.

עד כה, לאורך כל תקופת ההמתנה לפני המלחמה, שאלו לא שאל בה' כיצד לנהוג. עתה מחליט שאלו לשאול בה' באמצעות אחיה הכהן, שנשא את האפוד או האורים ותומים לפני ארון האלוקים היוצא עמם למלחמה. עוד לפני שהספיק לשאול בה' כיצד לנהוג במלחמה, הבין שאלו שהגיע הרגע לתקוף את הפלשתים. ייתכן שחוסר הסבלנות של שאלו נבע מכך שהוא סבר שהקב"ה עם ישראל במלחמתם כיוון שהפלשתים בורחים, ולכן אין צורך לשאול בפירוש את ה'.<sup>50</sup>

ראוי לשים לב לניגוד בין התנהגותו של שאלו לבין התנהגותו של יונתן. יונתן מביע את ביטחונו בה' ומחפש סימן שה' אכן יושיע את ישראל. לעומת זאת, שאלו אינו שואל בה' כיצד אפשר לנצח במלחמה, וגם כאשר ישנה אפשרות לשאול, שאלו עוצר את תהליך השאלה בה' ויוצא למלחמה.

## המסרים העולים מן היחידה

1. **ביטחון בה' -** לאורך המלחמה יונתן משתמש בביטויים המעידים על ביטחונו בה' ברגעים הקשים של המלחמה, גם כאשר נראה שישראל עלולים להפסיד במלחמה.
2. **ה' משגיח על ישראל -** ה' מתערב באופן ישיר ונלחם בשבילם.

## הצעות להמחשה ולהרחבה

1. ניתן לפתוח בדיון בשאלה: האם אנו מעדיפים שאנשים בוגרים ידריכו אותנו בכל שלב בחיים או שמא אנו מעדיפים למצוא את דרכנו בחיים לבד? מה היתרון והחיסרון שבכל אפשרות?
2. ניתן לבנות בכיתה דגם שימחיש לתלמידים כיצד התפתחה ההתקפה של יונתן על חיל הפלשתים.

49 כן פירש בעל הכסף משנה, רבי יוסף קארו, בפירושו על משנה תורה לרמב"ם הלכות עבודה זרה פרק י"א, הלכה ד'.

50 כן פירש הרד"ק.

## יחידה 27: ניצחון שאול וישראל על פלשתים ויונתן טועם מן הדבש (כ'-ל"ה)

45 ספר שמואל א' | פרק י"ד

**יחידה 27 - ניצחון שאול וישראל על פלשתים  
ויונתן טועם מן הדבש (כ'-ל"ה)**

9. שאול אסף אילו את העם כדי להילחם. מדוע לא היה להם צורך במלחמה?

10. "והעברים היו לפלשתים" - הם גרו עם פלשתים מזה ימים רבים. והצטרפו לפלשתים נגד ישראל מרוב פחד וייאוש. מה עשו הינברים כאשר ראו בניצחון ישראל?

11. מדוע השביע שאול את העם לא לאכול עד הערב?

12. לוחמי ישראל שרדפו אחרי פלשתים הגיעו ליער וראו דבש על פני השדה. כיצד התגלתה כאן גבורתם?

13. "ויואל העם על הדם" - איסור התורה "לא תאכלו על הדם", סלל בתוכו גם את האיסור לאכול בסמוך למקום השחיטה. יש מפרשים שחטאם היה שאכלו בסמוך למקום השחיטה. מה עשה שאול על מנת לתקן את החטא?

14. איכילה בזמן מלחמה מחזקת את הלוחמים. אילו מילים בפסוקים הבאים מוכיחות טענה זו?

משי' (פסוק כ"ד): נחזיק לדרך אורי הפלשתים. יואל' (פסוק כ"ה): לטון אלה, שהיא סביבה המורה, השביע את העם. יובל הארץ (פסוק כ"ה): כל היחילים סביבם כאן. הארץ, מלשון עם הארץ. יעקב הדבש' (פסוק כ"ז): חלה הרבש שהדברים קשות ומטעה ירא דבש. רש"י מפרש: טעם הסוכר. אורי עי' (פסוק כ"ט): הרגתי יתר טוב. יצטר' (פסוק כ"ט): תבאר עי'.

מ"ב) וכל הארץ באו בעיר וירי דבש על פני השדה. (כ) ונבא העם אל היער והנה תכך דבש ואין משיג ידו אל פיו כי ירא העם את העבשה. (כז) ויונתן לא שטעם בהשביע אביו את העם וישלח את קנה הפסח אשר בידו ויטבל אותו בענף הדבש וישב ידו אל פיו ושמאנה עיניו.



### הקדמה

**השגחת ה' במלחמה** - ישועת ה' יכולה לבוא בדרכים שונות. לעתים ישועת ה' תהיה בנס גלוי, לעתים בנס נסתר. המשותף לשני האופנים הוא התחושה שללא התערבות אלוהית במהלך ההיסטורי, הסיום היה שונה. דוגמה להתרחשות של נס נסתר היא ניצחונות של העם במלחמה.

התורה (דברים כ"ב, ט"ו) מדגישה לנו "כי ה' אלקיך מתהלך בקרב מחנך... והיה מחנך קדוש", כלומר כיוון שהקב"ה מוביל את העם לניצחון עליו להיזהר מאוד מללכת בדרכי הגויים ועליו להתחזק בשמירת התורה.<sup>51</sup>

**דרכי ההישרדות במלחמה** - על מנת להילחם כראוי הלוחם זקוק לאספקה סדירה של אוכל ושתייה. לעתים קשה להביא ללוחמים אספקה מהעורף, ולכן הם נאלצים לאכול את האוכל שהם מוצאים בשטח, כגון דבש. בתקופת הנביאים לא גידלו דבורי דבש בכורת אלא ניצלו את מעט הדבש שמצאו בין סלעי הרים, ביערות ובשדות.

ביחידת הפסוקים שלפנינו אנו למדים על מלחמה נגד הפלשתים המתפשטת לכיוון מערב מבית און השוכנת מערב למכמש, עד עמק איילון השוכן בין הרי ירושלים ממזרח וגבעות השפלה מדרום.

51 יש מי שכתב (מובא בספר משפט הצבא בישראל) שכדי להתחזק בתורה, יש להתענות במלחמה. כמובן, רק במקרה שאין זה פוגע בכשירות הלוחמים בשעת מלחמה.

## עיסוק בתכנים המרכזיים

### נקודות לדיון

- א. עיינו בפסוק כ"ג. האם הוא מזכיר לכם פסוק דומה? לשם השוואה עיינו בספר שמות י"ד, ל'.
- ב. מה גרם לחיילים לעבור על איסור אכילה על הדם?
- ג. מה הייתה מטרתו של שאול בבניית המזבח?

### אפשרויות למענה ולדיון

בתחילה ישראל היו החלשים, אך כעת הגלגל מתהפך - ישראל מכים בפלשתים וכל האנשים שהסתתרו יוצאים להילחם. בפסוק כ"ג כתוב "ויושע ה' ביום ההוא את ישראל". במילים דומות מסכמת התורה את ישועתם של ישראל מיד מצרים לאחר קריעת הים (שמות י"ד, ל'). מהשוואה זו לומדים אנו על הנס הגדול שהתרחש במהלך המלחמה והביא לישועת ישראל.

שאול רוצה לנצל את ההזדמנות שנקרתה לפניו ולהכות את הפלשתים מכה שקשה יהיה להם להתאושש ממנה.

שאול משביע את העם שלא יאכל לחם עד הערב, כדי שהחיילים יהיו מרוכזים במלחמה ולא בדברים אחרים, אלא שהאיסור של החיילים לאכול בסערת הקרב, מקשה עליהם להילחם. יונתן מודע לקושי הגדול שהקשה אביו על הלוחמים ומבקר את אביו לנוכח השבועה הבעייתית.

כשיורד הערב מגיעה התוצאה האיומה של שבועת שאול. כיוון שהעם רעב מאוד ואינו יכול עוד להתאפק, הוא עובר על איסור מן התורה לאכול על הדם.

הפרשנים<sup>52</sup> פירשו איסור זה בכמה דרכים:

1. אכילת הבהמה עוד לפני שמתה, נקראת בלשון חכמים 'אבר מן החי'. התנהגות זו באה כיוון שמרוב הרעב והשלל של הבהמות היו תולשים את האיברים של הבהמה ואוכלים אותם קודם שהיא מתה. לפי פירוש זה שאול מנע מהם מלאכול לפני שבהמה מתה, אלא שחטו אותה כדין ולאחר מכן הותרה באכילה.

2. שחיטת הבהמה בצורה נכונה, ואכילתה במקום שבו נשפך הדם של הבהמה. אכילה באופן זה הייתה נהוגה בקרב עובדי עבודה זרה ששחטו את בהמותיהם בלילה ועשו ניחושים וכשפים במקום השחיטה. שאול מזדעק כאשר הוא שומע שחייליו עברו על איסור עבודה זרה. הוא מגלה אחריות לשחיטה מרכזית שלאחריה כל אחד ייקח את בהמתו ויאכל את בשרה במקום אחר על פני השדה.

כדי שחייליו ילמדו מהי הדרך הנכונה, שאול לא רק מפריש אותם מהעבירה, אלא גם מלמד אותם באופן חיובי כיצד לנהוג, ולשם כך בונה מזבח כדי להודות לה' על נס הניצחון במלחמה.

52 רמב"ן בפירושו לויקרא י"ט, כ"ו.

## המסרים העולים מן היחידה

1. **פגם מידת הגאווה** - הפלשתים מתגאים ומזלזלים בכוחם של ישראל, ולכן הם אינם מתכוננים כראוי להתקפה על ישראל.
2. **ריחוק מעבודה זרה** - שאול מרחיק את ישראל מפגם העבודה זרה שנדבק בהם כאשר עברו על איסור האכילה על הדם.
3. **סוף מעשה במחשבה תחילה** - שאול משביע את העם שלא לאכול בזמן המלחמה, אך היה עליו לחשוב על ההשלכות הקשות ששבועה זו עלולה להביא.

## הצעות להמחשה ולהרחבה

1. ניתן לקרוא את דברי חכמים וללמוד עד כמה חשוב לברוח ממידת הגאווה.
2. ניתן לפתוח דיון בנושא הצום: מה המשמעות של צום? כיצד לומדים משמעות רוחנית מהצום, נוסף על המשמעות החומרית של עצם הצום וההימנעות מאכילה ומשתייה?

## יחידה 28: העם פודה את יונתן וסיכום מלחמות שאול (ל"ו - נ"א)

47 ספר שמואל א' | פרק י"ד



18. התבוננו במפה שלפניכם וכתבו היכן (באזה אוזור בארץ או באיזור רוח) שכן כל אחד מן העמים שבהם נלחם שאול: פלשתים, עמון, אדום, (ארם) צובה (ליד דמשק), מואב.

19. השלימו את התרשימים:

```

    graph TD
      A[א] --- B[ ]
      A --- C[ ]
      B --- D[שואל]
      B --- E[א]
      C --- F[ ]
      C --- G[ ]
      C --- H[ ]
      C --- I[ ]
      C --- J[ ]
      C --- K[ ]
      C --- L[ ]
      C --- M[ ]
      C --- N[ ]
      C --- O[ ]
      C --- P[ ]
      C --- Q[ ]
      C --- R[ ]
      C --- S[ ]
      C --- T[ ]
      C --- U[ ]
      C --- V[ ]
      C --- W[ ]
      C --- X[ ]
      C --- Y[ ]
      C --- Z[ ]
      C --- AA[ ]
      C --- AB[ ]
      C --- AC[ ]
      C --- AD[ ]
      C --- AE[ ]
      C --- AF[ ]
      C --- AG[ ]
      C --- AH[ ]
      C --- AI[ ]
      C --- AJ[ ]
      C --- AK[ ]
      C --- AL[ ]
      C --- AM[ ]
      C --- AN[ ]
      C --- AO[ ]
      C --- AP[ ]
      C --- AQ[ ]
      C --- AR[ ]
      C --- AS[ ]
      C --- AT[ ]
      C --- AU[ ]
      C --- AV[ ]
      C --- AW[ ]
      C --- AX[ ]
      C --- AY[ ]
      C --- AZ[ ]
      C --- BA[ ]
      C --- BB[ ]
      C --- BC[ ]
      C --- BD[ ]
      C --- BE[ ]
      C --- BF[ ]
      C --- BG[ ]
      C --- BH[ ]
      C --- BI[ ]
      C --- BJ[ ]
      C --- BK[ ]
      C --- BL[ ]
      C --- BM[ ]
      C --- BN[ ]
      C --- BO[ ]
      C --- BP[ ]
      C --- BQ[ ]
      C --- BR[ ]
      C --- BS[ ]
      C --- BT[ ]
      C --- BU[ ]
      C --- BV[ ]
      C --- BW[ ]
      C --- BX[ ]
      C --- BY[ ]
      C --- BZ[ ]
      C --- CA[ ]
      C --- CB[ ]
      C --- CC[ ]
      C --- CD[ ]
      C --- CE[ ]
      C --- CF[ ]
      C --- CG[ ]
      C --- CH[ ]
      C --- CI[ ]
      C --- CJ[ ]
      C --- CK[ ]
      C --- CL[ ]
      C --- CM[ ]
      C --- CN[ ]
      C --- CO[ ]
      C --- CP[ ]
      C --- CQ[ ]
      C --- CR[ ]
      C --- CS[ ]
      C --- CT[ ]
      C --- CU[ ]
      C --- CV[ ]
      C --- CW[ ]
      C --- CX[ ]
      C --- CY[ ]
      C --- CZ[ ]
      C --- DA[ ]
      C --- DB[ ]
      C --- DC[ ]
      C --- DD[ ]
      C --- DE[ ]
      C --- DF[ ]
      C --- DG[ ]
      C --- DH[ ]
      C --- DI[ ]
      C --- DJ[ ]
      C --- DK[ ]
      C --- DL[ ]
      C --- DM[ ]
      C --- DN[ ]
      C --- DO[ ]
      C --- DP[ ]
      C --- DQ[ ]
      C --- DR[ ]
      C --- DS[ ]
      C --- DT[ ]
      C --- DU[ ]
      C --- DV[ ]
      C --- DW[ ]
      C --- DX[ ]
      C --- DY[ ]
      C --- DZ[ ]
      C --- EA[ ]
      C --- EB[ ]
      C --- EC[ ]
      C --- ED[ ]
      C --- EE[ ]
      C --- EF[ ]
      C --- EG[ ]
      C --- EH[ ]
      C --- EI[ ]
      C --- EJ[ ]
      C --- EK[ ]
      C --- EL[ ]
      C --- EM[ ]
      C --- EN[ ]
      C --- EO[ ]
      C --- EP[ ]
      C --- EQ[ ]
      C --- ER[ ]
      C --- ES[ ]
      C --- ET[ ]
      C --- EU[ ]
      C --- EV[ ]
      C --- EW[ ]
      C --- EX[ ]
      C --- EY[ ]
      C --- EZ[ ]
      C --- FA[ ]
      C --- FB[ ]
      C --- FC[ ]
      C --- FD[ ]
      C --- FE[ ]
      C --- FF[ ]
      C --- FG[ ]
      C --- FH[ ]
      C --- FI[ ]
      C --- FJ[ ]
      C --- FK[ ]
      C --- FL[ ]
      C --- FM[ ]
      C --- FN[ ]
      C --- FO[ ]
      C --- FP[ ]
      C --- FQ[ ]
      C --- FR[ ]
      C --- FS[ ]
      C --- FT[ ]
      C --- FU[ ]
      C --- FV[ ]
      C --- FW[ ]
      C --- FX[ ]
      C --- FY[ ]
      C --- FZ[ ]
      C --- GA[ ]
      C --- GB[ ]
      C --- GC[ ]
      C --- GD[ ]
      C --- GE[ ]
      C --- GF[ ]
      C --- GG[ ]
      C --- GH[ ]
      C --- GI[ ]
      C --- GJ[ ]
      C --- GK[ ]
      C --- GL[ ]
      C --- GM[ ]
      C --- GN[ ]
      C --- GO[ ]
      C --- GP[ ]
      C --- GQ[ ]
      C --- GR[ ]
      C --- GS[ ]
      C --- GT[ ]
      C --- GU[ ]
      C --- GV[ ]
      C --- GW[ ]
      C --- GX[ ]
      C --- GY[ ]
      C --- GZ[ ]
      C --- HA[ ]
      C --- HB[ ]
      C --- HC[ ]
      C --- HD[ ]
      C --- HE[ ]
      C --- HF[ ]
      C --- HG[ ]
      C --- HH[ ]
      C --- HI[ ]
      C --- HJ[ ]
      C --- HK[ ]
      C --- HL[ ]
      C --- HM[ ]
      C --- HN[ ]
      C --- HO[ ]
      C --- HP[ ]
      C --- HQ[ ]
      C --- HR[ ]
      C --- HS[ ]
      C --- HT[ ]
      C --- HU[ ]
      C --- HV[ ]
      C --- HW[ ]
      C --- HX[ ]
      C --- HY[ ]
      C --- HZ[ ]
      C --- IA[ ]
      C --- IB[ ]
      C --- IC[ ]
      C --- ID[ ]
      C --- IE[ ]
      C --- IF[ ]
      C --- IG[ ]
      C --- IH[ ]
      C --- II[ ]
      C --- IJ[ ]
      C --- IK[ ]
      C --- IL[ ]
      C --- IM[ ]
      C --- IN[ ]
      C --- IO[ ]
      C --- IP[ ]
      C --- IQ[ ]
      C --- IR[ ]
      C --- IS[ ]
      C --- IT[ ]
      C --- IU[ ]
      C --- IV[ ]
      C --- IW[ ]
      C --- IX[ ]
      C --- IY[ ]
      C --- IZ[ ]
      C --- JA[ ]
      C --- JB[ ]
      C --- JC[ ]
      C --- JD[ ]
      C --- JE[ ]
      C --- JF[ ]
      C --- JG[ ]
      C --- JH[ ]
      C --- JI[ ]
      C --- JJ[ ]
      C --- JK[ ]
      C --- JL[ ]
      C --- JM[ ]
      C --- JN[ ]
      C --- JO[ ]
      C --- JP[ ]
      C --- JQ[ ]
      C --- JR[ ]
      C --- JS[ ]
      C --- JT[ ]
      C --- JU[ ]
      C --- JV[ ]
      C --- JW[ ]
      C --- JX[ ]
      C --- JY[ ]
      C --- JZ[ ]
      C --- KA[ ]
      C --- KB[ ]
      C --- KC[ ]
      C --- KD[ ]
      C --- KE[ ]
      C --- KF[ ]
      C --- KG[ ]
      C --- KH[ ]
      C --- KI[ ]
      C --- KJ[ ]
      C --- KK[ ]
      C --- KL[ ]
      C --- KM[ ]
      C --- KN[ ]
      C --- KO[ ]
      C --- KP[ ]
      C --- KQ[ ]
      C --- KR[ ]
      C --- KS[ ]
      C --- KT[ ]
      C --- KU[ ]
      C --- KV[ ]
      C --- KW[ ]
      C --- KX[ ]
      C --- KY[ ]
      C --- KZ[ ]
      C --- LA[ ]
      C --- LB[ ]
      C --- LC[ ]
      C --- LD[ ]
      C --- LE[ ]
      C --- LF[ ]
      C --- LG[ ]
      C --- LH[ ]
      C --- LI[ ]
      C --- LJ[ ]
      C --- LK[ ]
      C --- LL[ ]
      C --- LM[ ]
      C --- LN[ ]
      C --- LO[ ]
      C --- LP[ ]
      C --- LQ[ ]
      C --- LR[ ]
      C --- LS[ ]
      C --- LT[ ]
      C --- LU[ ]
      C --- LV[ ]
      C --- LW[ ]
      C --- LX[ ]
      C --- LY[ ]
      C --- LZ[ ]
      C --- MA[ ]
      C --- MB[ ]
      C --- MC[ ]
      C --- MD[ ]
      C --- ME[ ]
      C --- MF[ ]
      C --- MG[ ]
      C --- MH[ ]
      C --- MI[ ]
      C --- MJ[ ]
      C --- MK[ ]
      C --- ML[ ]
      C --- MM[ ]
      C --- MN[ ]
      C --- MO[ ]
      C --- MP[ ]
      C --- MQ[ ]
      C --- MR[ ]
      C --- MS[ ]
      C --- MT[ ]
      C --- MU[ ]
      C --- MV[ ]
      C --- MW[ ]
      C --- MX[ ]
      C --- MY[ ]
      C --- MZ[ ]
      C --- NA[ ]
      C --- NB[ ]
      C --- NC[ ]
      C --- ND[ ]
      C --- NE[ ]
      C --- NF[ ]
      C --- NG[ ]
      C --- NH[ ]
      C --- NI[ ]
      C --- NJ[ ]
      C --- NK[ ]
      C --- NL[ ]
      C --- NM[ ]
      C --- NN[ ]
      C --- NO[ ]
      C --- NP[ ]
      C --- NQ[ ]
      C --- NR[ ]
      C --- NS[ ]
      C --- NT[ ]
      C --- NU[ ]
      C --- NV[ ]
      C --- NW[ ]
      C --- NX[ ]
      C --- NY[ ]
      C --- NZ[ ]
      C --- OA[ ]
      C --- OB[ ]
      C --- OC[ ]
      C --- OD[ ]
      C --- OE[ ]
      C --- OF[ ]
      C --- OG[ ]
      C --- OH[ ]
      C --- OI[ ]
      C --- OJ[ ]
      C --- OK[ ]
      C --- OL[ ]
      C --- OM[ ]
      C --- ON[ ]
      C --- OO[ ]
      C --- OP[ ]
      C --- OQ[ ]
      C --- OR[ ]
      C --- OS[ ]
      C --- OT[ ]
      C --- OU[ ]
      C --- OV[ ]
      C --- OW[ ]
      C --- OX[ ]
      C --- OY[ ]
      C --- OZ[ ]
      C --- PA[ ]
      C --- PB[ ]
      C --- PC[ ]
      C --- PD[ ]
      C --- PE[ ]
      C --- PF[ ]
      C --- PG[ ]
      C --- PH[ ]
      C --- PI[ ]
      C --- PJ[ ]
      C --- PK[ ]
      C --- PL[ ]
      C --- PM[ ]
      C --- PN[ ]
      C --- PO[ ]
      C --- PP[ ]
      C --- PQ[ ]
      C --- PR[ ]
      C --- PS[ ]
      C --- PT[ ]
      C --- PU[ ]
      C --- PV[ ]
      C --- PW[ ]
      C --- PX[ ]
      C --- PY[ ]
      C --- PZ[ ]
      C --- QA[ ]
      C --- QB[ ]
      C --- QC[ ]
      C --- QD[ ]
      C --- QE[ ]
      C --- QF[ ]
      C --- QG[ ]
      C --- QH[ ]
      C --- QI[ ]
      C --- QJ[ ]
      C --- QK[ ]
      C --- QL[ ]
      C --- QM[ ]
      C --- QN[ ]
      C --- QO[ ]
      C --- QP[ ]
      C --- QQ[ ]
      C --- QR[ ]
      C --- QS[ ]
      C --- QT[ ]
      C --- QU[ ]
      C --- QV[ ]
      C --- QW[ ]
      C --- QX[ ]
      C --- QY[ ]
      C --- QZ[ ]
      C --- RA[ ]
      C --- RB[ ]
      C --- RC[ ]
      C --- RD[ ]
      C --- RE[ ]
      C --- RF[ ]
      C --- RG[ ]
      C --- RH[ ]
      C --- RI[ ]
      C --- RJ[ ]
      C --- RK[ ]
      C --- RL[ ]
      C --- RM[ ]
      C --- RN[ ]
      C --- RO[ ]
      C --- RP[ ]
      C --- RQ[ ]
      C --- RR[ ]
      C --- RS[ ]
      C --- RT[ ]
      C --- RU[ ]
      C --- RV[ ]
      C --- RW[ ]
      C --- RX[ ]
      C --- RY[ ]
      C --- RZ[ ]
      C --- SA[ ]
      C --- SB[ ]
      C --- SC[ ]
      C --- SD[ ]
      C --- SE[ ]
      C --- SF[ ]
      C --- SG[ ]
      C --- SH[ ]
      C --- SI[ ]
      C --- SJ[ ]
      C --- SK[ ]
      C --- SL[ ]
      C --- SM[ ]
      C --- SN[ ]
      C --- SO[ ]
      C --- SP[ ]
      C --- SQ[ ]
      C --- SR[ ]
      C --- SS[ ]
      C --- ST[ ]
      C --- SU[ ]
      C --- SV[ ]
      C --- SW[ ]
      C --- SX[ ]
      C --- SY[ ]
      C --- SZ[ ]
      C --- TA[ ]
      C --- TB[ ]
      C --- TC[ ]
      C --- TD[ ]
      C --- TE[ ]
      C --- TF[ ]
      C --- TG[ ]
      C --- TH[ ]
      C --- TI[ ]
      C --- TJ[ ]
      C --- TK[ ]
      C --- TL[ ]
      C --- TM[ ]
      C --- TN[ ]
      C --- TO[ ]
      C --- TP[ ]
      C --- TQ[ ]
      C --- TR[ ]
      C --- TS[ ]
      C --- TT[ ]
      C --- TU[ ]
      C --- TV[ ]
      C --- TW[ ]
      C --- TX[ ]
      C --- TY[ ]
      C --- TZ[ ]
      C --- UA[ ]
      C --- UB[ ]
      C --- UC[ ]
      C --- UD[ ]
      C --- UE[ ]
      C --- UF[ ]
      C --- UG[ ]
      C --- UH[ ]
      C --- UI[ ]
      C --- UJ[ ]
      C --- UK[ ]
      C --- UL[ ]
      C --- UM[ ]
      C --- UN[ ]
      C --- UO[ ]
      C --- UP[ ]
      C --- UQ[ ]
      C --- UR[ ]
      C --- US[ ]
      C --- UT[ ]
      C --- UY[ ]
      C --- UZ[ ]
      C --- VA[ ]
      C --- VB[ ]
      C --- VC[ ]
      C --- VD[ ]
      C --- VE[ ]
      C --- VF[ ]
      C --- VG[ ]
      C --- VH[ ]
      C --- VI[ ]
      C --- VJ[ ]
      C --- VK[ ]
      C --- VL[ ]
      C --- VM[ ]
      C --- VN[ ]
      C --- VO[ ]
      C --- VP[ ]
      C --- VQ[ ]
      C --- VR[ ]
      C --- VS[ ]
      C --- VT[ ]
      C --- VU[ ]
      C --- VV[ ]
      C --- VW[ ]
      C --- VX[ ]
      C --- VY[ ]
      C --- VZ[ ]
      C --- WA[ ]
      C --- WB[ ]
      C --- WC[ ]
      C --- WD[ ]
      C --- WE[ ]
      C --- WF[ ]
      C --- WG[ ]
      C --- WH[ ]
      C --- WI[ ]
      C --- WJ[ ]
      C --- WK[ ]
      C --- WL[ ]
      C --- WM[ ]
      C --- WN[ ]
      C --- WO[ ]
      C --- WP[ ]
      C --- WQ[ ]
      C --- WR[ ]
      C --- WS[ ]
      C --- WT[ ]
      C --- WU[ ]
      C --- WV[ ]
      C --- WW[ ]
      C --- WX[ ]
      C --- WY[ ]
      C --- WZ[ ]
      C --- XA[ ]
      C --- XB[ ]
      C --- XC[ ]
      C --- XD[ ]
      C --- XE[ ]
      C --- XF[ ]
      C --- XG[ ]
      C --- XH[ ]
      C --- XI[ ]
      C --- XJ[ ]
      C --- XK[ ]
      C --- XL[ ]
      C --- XM[ ]
      C --- XN[ ]
      C --- XO[ ]
      C --- XP[ ]
      C --- XQ[ ]
      C --- XR[ ]
      C --- XS[ ]
      C --- XT[ ]
      C --- XU[ ]
      C --- XV[ ]
      C --- XW[ ]
      C --- XX[ ]
      C --- XY[ ]
      C --- XZ[ ]
      C --- YA[ ]
      C --- YB[ ]
      C --- YC[ ]
      C --- YD[ ]
      C --- YE[ ]
      C --- YF[ ]
      C --- YG[ ]
      C --- YH[ ]
      C --- YI[ ]
      C --- YJ[ ]
      C --- YK[ ]
      C --- YL[ ]
      C --- YM[ ]
      C --- YN[ ]
      C --- YO[ ]
      C --- YP[ ]
      C --- YQ[ ]
      C --- YR[ ]
      C --- YS[ ]
      C --- YT[ ]
      C --- YU[ ]
      C --- YV[ ]
      C --- YW[ ]
      C --- YX[ ]
      C --- YY[ ]
      C --- YZ[ ]
      C --- ZA[ ]
      C --- ZB[ ]
      C --- ZC[ ]
      C --- ZD[ ]
      C --- ZE[ ]
      C --- ZF[ ]
      C --- ZG[ ]
      C --- ZH[ ]
      C --- ZI[ ]
      C --- ZJ[ ]
      C --- ZK[ ]
      C --- ZL[ ]
      C --- ZM[ ]
      C --- ZN[ ]
      C --- ZO[ ]
      C --- ZP[ ]
      C --- ZQ[ ]
      C --- ZR[ ]
      C --- ZS[ ]
      C --- ZT[ ]
      C --- ZU[ ]
      C --- ZV[ ]
      C --- ZW[ ]
      C --- ZX[ ]
      C --- ZY[ ]
      C --- ZZ[ ]
  
```

46 ספר שמואל א' | פרק י"ד

**יחידה 28 - העם פודה את יונתן וסיכום מלחמות שאול (ל"ו-נ"א)**

15. מה שאול באורים ותומים?  
ב. איזו תשובה הוא קיבל?  
ג. מה הבין מכך?

16. מה הלקח שאנו למודים מתוך הדו-שיח בין העם לשאול בפסוקים מ'א-מ"ה? בחזרו את התשובה הנכונה.  
א. אסור להילחם לטובת הפלשתים כי הם רשעים.  
ב. מסירות נפש - ששם שיהונתן מסר את נפשו למען עם ישראל, כך עם ישראל מתאמץ עבורו ופודה אותו.  
ג. גורל על פי ה' הוא לא אמצעי טוב.  
ד. חייבים לצום במלחמה.

17. על מנת לערוך רצף במהלך המלחמה נגד הפלשתים (פרקים י"ד-י"ז), סדרו את האירועים שלפניכם על פי הסדר שבו התרחשו:  
שאול משביע את העם שלא לאכול עד הערב.  
יונתן נלחם בניצח הפלשתים.  
הקמת צבא קבע של 3000 חיילים.  
שאול אוסף את חייליו בלגל.  
יונתן טועם מן הדבש.  
שאול שואל באורים ותומים ולא נענה.



רבי אילנור אנהר נהגו ישראל משקלה ורב פנדאונג.  
אמר רבי יוחנן: וכו' לוחם אכלו הרי לא אכל אלא דבשו.  
ורשי לקיש אמר: וכו' אכלו הרי רק טעמו.  
(לקוט שמועתי)

## הקדמה

**חשבון נפש** - כאשר באות על עם ישראל צרות, עליו לבדוק את עצמו היטב מדוע צרות אלו באות עליו. כיוון שהקב"ה משגיח על ישראל יש סיבה לצרות אלו, ולכן התיקון יהיה בחזרה בתשובה ובתפילה לה' שיושיע אותנו מן הצרה.

בתקופת הנביאים כאשר הדיבור עם הקב"ה היה ישיר היו כמה דרכים לדעת מה הסיבות לצרות: שאלה באורים ותומים, נבואה, הטלת גורל וכד'.

## עיסוק בתכנים המרכזיים

### נקודות לדיון

א. מה המשמעות של הגורל?

ב. מדוע העם כה מגן על יונתן?

### אפשרויות למענה ולדיון

אחרי שהחיילים צברו כוחות בעקבות שבירת הצום, שאול רוצה להמשיך ולהכות בפלשתים. כעת שאול רוצה לשאול באורים ותומים האם להמשיך בקרב. למדנו בפסוק י"ט ששאול נהג בחופזה ובחוסר סבלנות

כלפי השאלה בה', ואילו עתה הוא שואל באופן רגוע ונינוח.<sup>53</sup> כאשר ה' לא עונה לשאול, שאול מיד מבין שקיימת בעיה רוחנית בעם, ולכן הוא מנסה לפעול במישור הרוחני ולגלות 'בשל מי הרעה הזאת לנו'. שאול מתייחס בחומרה רבה לאדם המונע את עניית ה' באורים ותומים, וגוזר עליו גזר דין מוות. שאול לא ידע שבנו יונתן הוא הגורם אך הוא עצמו אמר שאפילו אם זה יהיה בנו, דינו מוות.

כדי לגלות מי האיש הבעייתי שאול מפיל גורל.<sup>54</sup> לאחר גילוי יונתן ופסיקת הדין המגיע לו, העם יוצא להגנתו. הבסיס לטענתם נגד הפגיעה ביונתן הוא שיונתן הביא את הישועה לישראל ולכן מוכח שה' עמו, ולא ייתכן שהוא זה שהביא את התקלה לישראל. לאחר לחץ של העם, שאול נכנע לדרישתם.

נוסיף שחז"ל<sup>55</sup> שמים בפי העם שתי סיבות מדוע יונתן לא חטא:

1. השבועה הייתה לא לאכול לחם ולא הייתה על שאר המאכלים, ויונתן אכל מן הדבש.

2. השבועה הייתה לא לאכול, אך יונתן רק טעם ואין בטעימה משום אכילה.

כיוון שה' לא ענהו באורים ותומים אם להמשיך ברדיפה אחרי פלשתים, שאול לא ממשיך במלחמה. בתקופה שלאחר מכן שאול ממשיך בהצלחותיו הצבאיות נגד האויבים כפי שעולה מהמילה 'ירשיע' שפירושה יושיע את ישראל. שאול מרחיב את שטח הממלכה מעבר לירדן המזרחי עד לעיר דמשק.

## המסרים העולים מן היחידה

1. **מסירות למען הצלת חברו** - העם רואה את הסכנה המרחפת מעל ראשו של יונתן, ומנסה בכל כוחו להציל את יונתן מהעונש הצפוי לו.

2. **הפעלת שיקול דעת** - שאול פוסק את דינו של יונתן למוות בחופזה. פסיקה זו לא באה מתוך שיקול דעת אלא מתוך פזיזות.

## הצעות להמחשה ולהרחבה

1. יש לשרטט ולהראות על המפה את האזורים שנלחם בהם שאול.

2. ניתן להציג את הדו-שיח בין העם לשאול בהצלתם את יונתן.

3. ניתן לספר סיפור על אדם שחרף נפשו כדי להציל את חבריו (לדוגמה, סיפור על חייל שקפץ על רימון כדי להציל את חבריו. יש לתווך זאת כראוי לפני כן לילדים בכדי לא לזעזע אותם).

53 ה' לא עונה לשאלת שאול. ייתכן שהסיבה היא שאם שאול לא רוצה לשמוע את דבר ה' בשאלתו הראשונה, ה' לא יענה לו לשאלתו השנייה.

54 כדי להבין את משמעות הטלת הגורל עיינו בנכתב לעיל בפרק י' ביחידה על המלכת שאול.

55 מדרש שמואל פרק י"ד.